

**Комунальний заклад Львівської обласної ради
«Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»
Кафедра суспільствознавчої освіти**

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ-
ОРГАНІЗАТОРІВ
«Інтеграція української етнопедагогіки в сучасний виховний процес»**

Освітня програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована до затвердження на засіданні кафедри суспільствознавчої освіти

(Протокол № 11 від 01 вересня 2023 р.)

Завідувачка кафедри

Галина СОХАНЬ

Освітня програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(Протокол №10 від 26.10. 2023 р.)

Голова науково-методичної ради

Павло ХОБЗЕЙ

I. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Найменування: Освітня програма підвищення кваліфікації педагогів-організаторів «Інтеграція української етнопедагогіки в сучасний виховний процес»

Розробник: доцент кафедри суспільствознавчої освіти, кандидат філософських наук, доцент Кудрик Л.Г.

Мета: науково-методичний супровід професійного розвитку педагогів-організаторів у їх підготовці до організації виховного процесу на засадах української етнопедагогіки в умовах викликів сьогодення, відповідно до запитів громадянського суспільства, установ і закладів освіти, освітніх потреб споживачів освітніх послуг.

Напрямок:

організація виховання та розвитку учнів в освітньому середовищі; рефлексія і професійний саморозвиток педагога, зокрема:

1. Розвиток професійних компетентностей організатора виховного процесу (знання фахових методик, технологій).
2. Виховання на духовних цінностях українського народу як передумова формування національно свідомої особистості.
3. Опанування методологічних основ виховання на засадах української народної педагогіки.
4. Створення виховного простору, спрямованого на осмислення етнопедагогічного досвіду українського народу в контексті сьогодення.
5. Організація національно-патріотичного виховання школярів з урахуванням народних звичаїв і традицій, здобутків української козацької педагогіки.

Обсяг: 36 годин.

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (дистанційна, очно-дистанційна).

Вид: навчання за програмою підвищення кваліфікації.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться:

- професійно-педагогічна компетентність – обізнаність із новітніми науково обґрунтованими відомостями з педагогіки, психології, теорії і методики виховання для створення освітньо-розвивального середовища;
- мовно-комунікативна компетентність – вміння слухати, ставити запитання, вести діалог, обстоювати власну позицію, використовуючи різні прийоми розмірковувань та аргументації;
- психологічно-фасилітативна компетентність – усвідомлення ціннісної значущості фізичного, психічного, морального і соціального здоров'я дитини, здатність сприяти творчому становленню школярів, розвитку особистості, індивідуальності і колективу;

- загальнокультурна компетентність – здатність аналізувати найважливіші досягнення національної і світової науки і культури, орієнтуватися в культурному та духовному контекстах сучасного українського суспільства;
- інформаційно-цифрова компетентність – здатність отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти;
- громадянська компетентність – уміння брати відповідальність на себе, проявляти громадянську свідомість, соціальну активність, участь у житті суспільства; розуміти культуру, релігію, мистецтво, історію народу, транслювати учням досвід поколінь.

Місце (місця) надання освітньої послуги: Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», заклади освіти Львівської області

Очікувані результати навчання:

Унаслідок проходження курсів підвищення кваліфікації за цією програмою слухач:

- розуміє структуру і принципи народної педагогіки як основи сучасної національної системи виховання;
- аналізує внесок українських мислителів, педагогів, видатних діячів України у вивчення етнопедагогічного досвіду українського народу;
- володіє народно-педагогічними методами виховання, вміє організувати українські народні ігри, народознавчі свята в позаурочній культурно-дозвіллевій діяльності;
- активно використовує народну творчість, народні звичаї і традиції як засіб морально-естетичного виховання дітей і молоді;
- демонструє готовність здійснювати національно-патріотичне виховання учнів через утвердження національних духовно-моральних цінностей.

Вартість (у разі встановлення): безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою, платна форма навчання згідно з кошторисом для всіх інших категорій.

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації: сертифікат.

II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Інтеграційно-мотиваційне заняття

Час за робочою навчальною програмою – 2 години

1. **Реєстрація слухачів.** Вхід в систему дистанційного навчання, ознайомлення з навчальним середовищем, інструментами взаємодії (Практичне заняття - 1 година).
2. **Ознайомлення з програмою і навчальним планом.** Знайомство, формування очікувань учасників (Практичне заняття - 1 година).

Модуль I. Українська етнопедагогіка в системі національно-патріотичного виховання XXI ст.

Час за робочою навчальною програмою – 6 годин

Тема 1.1. Професійні компетентності педагога-організатора і напрями виховної роботи на засадах етнопедагогіки в сучасній українській школі (Практичне заняття – 2 год.)

План практичного заняття

1. Професійні компетентності і педагогічна майстерність організатора виховного процесу.
2. Виховання на духовних цінностях українського народу – передумова формування національно свідомої особистості.
3. Роль української етнопедагогіки в реформуванні національної системи освіти к. XX – поч. XXI ст.
4. Осмислення етнопедагогічного аспекту творчості українських філософів, педагогів, літераторів через систему позакласної виховної роботи.
5. Специфіка організації позаурочних виховних занять на засадах української народної педагогіки.
6. Виховні традиції українського козацтва та їх місце в сучасній школі.
7. Методи роботи з народознавства.

Тема 1.2. Українська етнопедагогіка – основа сучасної національної системи виховання (Лекція - 2 год.)

План лекції:

1. Роль народної педагогіки у вихованні етнокультурної особистості.
2. Відображення ідей народної педагогіки у чинних нормативних документах щодо реформування національної системи освіти.
3. Внесок українських мислителів і педагогів у вивчення етнопедагогічного досвіду українського народу.
4. Ідея народності виховання у творчості видатних письменників і діячів України.

Тема 1.3. Мета, зміст та головні чинники виховання в українській народній педагогіці (Практичне заняття – 2 год.)

План практичного заняття

1. Джерела української народної педагогіки.
2. Структура народної педагогіки.
3. Принципи народного виховання.
4. Засоби та методи виховання в українській народній педагогіці.
5. Народно-педагогічні методи виховання словом рідної мови.
6. Народно-педагогічні методи формування суспільної поведінки дитини.
7. Народно-ігрові методи виховання.
8. Українська народна педагогіка про роль самовиховання в житті людини.

Модуль II. Виховний потенціал народних звичаїв і традицій

Час за робочою навчальною програмою – 6 годин

Тема 2.1. Календарно-побутова обрядовість українців: традиції і сучасність
(Лекція - 2 год.)

План лекції:

1. Українська календарна обрядовість: календар, традиція, звичай, обряд.
2. Особливості народного календаря українців.
3. Педагогічна сутність українських народних традицій.

Тема 2.2. Народні звичаї і традиції – дієвий засіб формування національної свідомості (Практичне заняття – 2 год.)

План практичного заняття

1. Етапи розвитку національно свідомої дитини.
2. Особливості використання змісту народного календаря у виховному процесі сучасної школи.
3. Свята весняно-літнього циклу та їх виховні можливості.
4. Осінні звичаї та обряди у трудовому, духовно-моральному вихованні підростаючих поколінь.
5. Обрядовість зимового циклу і її вплив на формування ціннісно-світоглядних орієнтирів дітей і молоді.
6. Народні традиції екологічного виховання.
7. Правила народного етикету.

Тема 2.3. Народні традиції сімейно-родинного виховання (Практичне заняття – 2 год.)

План практичного заняття

1. Українська родинна педагогіка: минуле і сьогодення.
2. Провідні напрями родинно-сімейного виховання.
3. Формування духовної культури дітей в українській сім'ї.
4. Національна своєрідність сімейно-побутових обрядів.
5. Принципи родинного співжиття. Приклад батьків у сімейному вихованні.
6. Форми та методи роботи з батьками в новій українській школі.

Модуль III. Українські народні ігри та їх роль у формуванні здорової особистості

Час за робочою навчальною програмою – 4 години

Тема 3.1. Народна гра – незамінний засіб виховання дитини, укріплення її фізичного, ментального і духовного здоров'я (Практичне заняття – 2 год.)

План практичного заняття:

1. Класифікація народних ігор.
2. Оздоровча, освітня та виховна функції народної гри.
3. Народні дидактичні ігри та їх роль у розумовому розвитку дитини.
4. Рухливі та хороводні ігри в фізичному розвитку і соціальній адаптації дитини.
5. Ігри мовленнєвої спрямованості.
6. Обрядові та звичаєві ігри.
7. Ігри з відображенням трудових процесів та побуту народу.
8. Особливості календарно-обрядових та родинно-обрядових ігор.
9. Використання народної гри на сучасному етапі виховання.

Тема 3.2. Ігри в українській козацькій системі виховання і розвитку людини (Практичне заняття – 2 год.)

План практичного заняття

1. Народнопедагогічні уявлення про здорову людину.
2. Сутність і традиції тіловиховання в українській народній педагогіці.
3. Тип досконалої людини в українській козацькій педагогіці.
4. Народні рухливі ігри на Запорізькій Січі.
5. Козацькі ігри і забави у вихованні сучасної української молоді.
6. Патріотичне виховання школярів на ідеях і традиціях козацької педагогіки.

Модуль IV. Народна творчість у морально-естетичному вихованні дітей і молоді

Час за робочою навчальною програмою – 4 години

Тема 4.1. Усна народна творчість і її вплив на становлення особистості (Практичне заняття – 2 год.)

План практичного заняття

1. Рідна мова – вирішальний чинник становлення етнічної свідомості українців.
2. Морально-естетичний потенціал українських народних пісень.
3. Педагогічне значення української колисанки.
4. Загадки, скоромовки у розвитку мислення і мовлення дитини.
5. Народна казка та її значення для розвитку і гармонізації особистості.
6. Роль прислів'їв і приказок у вихованні культури поведінки людини.
7. Народні прикмети в екологічному вихованні школярів.

Тема 4.2. Народне мистецтво – вагомий чинник виховної системи українців
(Практичне заняття – 2 год.)

План практичного заняття

1. Роль народного декоративно-ужиткового мистецтва (писанкарство, вишивка та ін.) у розвитку естетичного смаку, любові до рідного краю.
2. Народні промисли України.
3. Вивчення української культури і побуту та формування етнічної самосвідомості українців.

Творче завдання. Самостійна робота. Укладіть сценарій народознавчого свята або опишіть алгоритм проведення народознавчої виховної справи.

Круглий стіл.

Презентація індивідуальних проєктів «Досвід впровадження етнопедагогіки та народознавства у виховний процес» (Практичне заняття - 6 годин).

Вихідне діагностування, рефлексія, тести (Практичне заняття - 2 години)

Контроль за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях, індивідуальне та фронтальне опитування, виконання самостійної роботи; на лекціях – експрес-контроль, що передбачає постановку конкретних питань з теми.

Оцінювання розглядається як засіб одержання зворотної інформації про результативність підвищення кваліфікації та внесення коректив у методику роботи зі слухачами курсів. Програмою передбачене виконання різних видів робіт: вхідне опитування; творче завдання, участь у тематичних дискусіях, круглому столі; рефлексія, тести.

III. РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Назви тем	Кількість годин			
	Усього	Лекції	Прак-тичні	Самоств. робота
Інтеграційно-мотиваційне заняття	2		2	
Реєстрація слухачів. Ознайомлення з програмою навчання. Формування очікувань учасників			2	
Модуль I. Українська етнопедагогіка в системі національно-патріотичного виховання XXI ст.	6	2	4	
Тема 1.1. Професійні компетентності педагога-організатора і напрями виховної роботи на засадах етнопедагогіки в сучасній українській школі			2	
Тема 1.2. Українська етнопедагогіка – основа сучасної національної системи виховання		2		
Тема 1.3. Мета, зміст та головні чинники виховання в українській народній педагогіці			2	
Модуль II. Виховний потенціал народних звичаїв і традицій	6	2	4	
Тема 2.1. Календарно-побутова обрядовість українців: традиції і сучасність		2		
Тема 2.2. Народні звичаї і традиції – дієвий засіб формування національної свідомості			2	
Тема 2.3. Народні традиції сімейно-родинного виховання			2	
Модуль III. Українські народні ігри та їх роль у формуванні здорової особистості	4		4	
Тема 3.1. Народна гра – незамінний засіб виховання дитини, укріплення її фізичного, ментального і духовного здоров'я			2	
Тема 3.2. Ігри в українській козацькій системі виховання і розвитку людини			2	
Модуль IV. Народна творчість у морально-естетичному вихованні дітей і молоді	4		4	
Тема 4.1. Усна народна творчість і її вплив на становлення особистості			2	
Тема 4.2. Народне мистецтво – вагомий чинник виховної системи українців			2	
Творче завдання. Самостійна робота	6			6
Круглий стіл. Презентація індивідуальних проєктів «Досвід впровадження етнопедагогіки та народознавства у виховний процес»	6		6	
Вихідне діагностування, рефлексія, тести	2		2	
Всього годин:	36	4	26	6

Список використаної і рекомендованої літератури:

1. Борисенко В.К. Традиції і життєдіяльність етносу: на матеріалах святково-обрядової культури українців: навчальний посібник для студ. ВНЗ. К.: УНІСЕРВ, 2000. 190 с.
2. Бочелюк В.Й. Бочелюк В.В. Дозвіллезнавство. К., 2006. 123 с.
3. Братко-Кутинський О. Феномен України. К.: Вечірній Київ, 1996. 304 с.
4. Вашенко Г. Тіловиховання як засіб виховання волі і характеру. Львів: Українські технології, 2001. 56 с.
5. Вашенко Г. Виховний ідеал. Полтава: «Полтавський вісник», 1994. 191 с.
6. Вишневський О. Український виховний ідеал і національний характер (витоки, деформації і сучасні виклики). Дрогобич: Видавець Святослав Сурма, 2010. 160 с.
7. Воропай О. Звичай нашого народу. Етнографічний нарис. Т. 1. К.: «Оберіг», 1991. 454 с.
8. Воропай О. Звичай нашого народу. Етнографічний нарис. Т. 2. К.: «Оберіг», 1991. 447 с.
9. Гресько В.В. Етнопедагогіка як провідний механізм формування етнопатриотичної ідентичності. Теорія і практика сучасної психології. 2018. № 1. С. 67-70.
10. Гриців Т., Батрин В. Українська система виховання на засадах народної педагогіки: навч.-метод. посіб. для позакл. роботи в шк. Чернівці : Народознав.-просвітн. центр «Факел Марії», 2013. 263 с.
11. Губко О. Психологія українського народу: наук. дослідж.: в 4-х кн.. Кн. I: Психологічний склад проукраїнської народності. К.: Видавець Сергій Наливайко, 2010. 504 с.
12. Деленко М., Кудрик Л., Химко М. Плекаймо характер! На допомогу педагогу-виховнику (довідник-порадник). У рамках проєкту «Плекаймо характер!» Програми розвитку освіти Львівської області на 2021-2025 роки. Львів: ЛОІППО, 2022. 138 с.
13. Донцов Д. Дух нашої давнини. Дрогобич, 1991.
14. Етнографія і фольклор рідного краю: Конспект лекцій (на допомогу викладачам, учителям, організаторам національного виховання учнівської молоді) / Укл. І.М.Цимбалюк, І.В.Мартинюк, Л.С. Угляренко. К.: ІЗМН, 1996. 80 с.
15. Етнопедагогіка – українознавство. Термінологічний словник. Начальний посібник / Уклад. Л.В. Мафтин. Чернівці: Технодрук, 2015. 276 с.
16. З невичерпної криниці. Казки Українських Карпат / Запис і упоряд. М.А.Зінчук. Львів: Каменяр, 1994. 304 с.
17. Кіт Г.Т., Тарасенко Г.С. Українська народна педагогіка. Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця: ПП «Едельвейс і К», 2008.
18. Коваль Т.В. Українські народні традиції та звичаї як засіб національного виховання молодших школярів в умовах НУШ. Актуальні питання у сучасній науці. Педагогіка. 2022. № 2(2). С.547-554.
19. Кононенко П.П. Українознавство: Конспект лекцій / П.П.Кононенко, А.Ю. Пономаренко. К.: МАУП, 2005. 392 с.
20. Концепція національно-патриотичного виховання дітей та молоді Інтернет-

- ресурс. Режим доступу osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154
21. Концепція нової української школи. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita-2/nova-ukrajinska-shkola/>
 22. Лановик М.Б., Лановик З.Б. Українська усна народна творчість. К.: Знання-Прес, 2005. 591 с.
 23. Лисенко Н.В. Етнопедагогіка дитинства. Навчально-методичний посібник. К.: Видавничий дім «Слово», 2011.
 24. Маєвська Л.М. Форми збереження родової пам'яті. Родовід. Дерево роду. Етнопедагогіка: навч. посібник. Херсон: Олді-плюс, 2019. С.115-116.
 25. Маковій Г.П. Очі згори / Народознавчі новели. К.: Генеза, 1996. 496 с.
 26. Маковій Г. Народ у народних святах. Чернівці: «Факел», 1997. 510 с.
 27. Мосіяшенко В.А. Українська етнопедагогіка: Навч. посіб. Київ: Університетська книга, 2019.
 28. Назарова Л. Д. Фольклорна арт-терапія. К.: «Мова», 2002. 240 с.
 29. Національно-патріотичне виховання. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/vihovna-robota-ta-zahist-prav-ditini/nacionalno-patriotichne-vihovannya>
 30. Національно-патріотичне виховання школярів засобами позакласної виховної роботи. Навчально-методичний посібник для педагогів-організаторів (матеріали авторської творчої майстерні). Ч.І. Українська етнопедагогіка та впровадження її здобутків у сучасний виховний процес / За заг. ред. Кудрик Л.Г. Львів: ЛОІППО, 2014. 54 с.
 31. Національно-патріотичне виховання школярів засобами позакласної виховної роботи. Навчально-методичний посібник для педагогів-організаторів (матеріали авторської творчої майстерні). Ч.ІІ. Форми і методи національно-патріотичного виховання / За заг. ред. Кудрик Л.Г. Львів: ЛОІППО, 2014. 74 с.
 32. Нова українська школа: організація взаємодії з батьками учнів початкової школи: Навчально-методичний посібник / Тетяна Бабко, Ольга Банах, Алла Вознюк, Галина Коломоєць, Ліліана Кудрик, Олена Мельник. – Київ: Видавничий дім «Освіта», 2020. – 208 с.
 33. Огієнко І. Українська культура. К., 1991.
 34. Огородник І.В., Огородник В.В. Історія філософської думки в Україні. Курс лекцій: Навч. посіб. К.: Вища шк.: Т-во «Знання», КОО, 1999. 543 с.
 35. Орлов Г.П. Вільний час та особистість. К., 2002. 88 с.
 36. Пича В.М. Культура вільного часу. Львів, 1990.
 37. Півторак Г. Українці: звідки ми і наша мова. К.: Наукова думка, 1993. 200 с.
 38. Плачинда С. Словник давньоукраїнської міфології. К.: Український письменник, 1993. 63 с.
 39. Поліщук Ф.М. Вивчення усної народної творчості: Посібник для вчителя. К., 1978. 128 с.
 40. Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки. Постанова Кабінету міністрів України від 9 жовтня 2020 р. № 932. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2020-%D0%BF#Text>
 41. Руденко Ю. Основи сучасного українського виховання. К.: Вид-во ім. Олени Теліги, 2003.
 42. Руденко Ю., Губко О. Українська козацька педагогіка. Київ: Академія, 2007.

- 342 с.
- 43.Сковорода Г. Літературні твори. Упорядн. В.Шевчук. 2-е вид. Львів: «Апріорі», 2021. 352 с.
 - 44.Скуратівський В. Берегиня. К., 1987.
 - 45.Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка: навчально-методичний посібник. Київ: ІЗМН, 1997. 232 с.
 - 46.Стельмахович М.Г. Українська родинна педагогіка. К.: ІЗМН, 1996.
 - 47.Стратегія національно-патріотичного виховання. Указ Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019 Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#n15>
 - 48.Струманський В.П. Емпірична практика фізичного виховання через українські народні ігри та забави. Поч. школа. 1996. № 10. С. 51- 53.
 - 49.Українознавство в освітньому просторі сучасної школи : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Сивачук Н. П., Гончарук В. А., Йовенко Л. І., Терешко І. Г. та ін. Умань: ПП Жовтий, 2011. 295 с.
 - 50.Українська душа. К., 1992.
 - 51.Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн. 2: Навч. посібник / За ред. О.В.Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. 552 с.
 - 52.Українське народознавство: Навч. посіб./ за ред. С.П.Павлюка; Передмова М.Г.Жулинського. - 3-тє вид., випр. К.: Знання, 2006.
 - 53.Українські замовляння. К.: Дніпро, 1993. 309 с.
 - 54.Українські народні думи та історичні пісні. К.: Веселка, 1993. 239 с.
 - 55.Українські народні прислів'я і приказки. К.: Державне видавництво художньої літератури, 1963. 791 с.
 - 56.Цимбалюк Н.М. Організація і методика КДД. К., 2002. 38 с.
 - 57.Шевчук С.П. Організатор дозвілля: шлях в професію. Миколаїв, 2002.
 - 58.Юркевич П.Д. Читання про виховання. Переклад з російської мови і вступна стаття Кудрик Л.Г. Львів, «Апріорі», 2021. 220 с.
 - 59.Ягоднікова В.В. Інтерактивні вправи та ігри. Інтерактивні форми і методи навчання. Харків: Основа, 2011. 56 с.
 - 60.Яківчук А.Ф. З роси і води: оповіді про народні традиційні свята. Чернівці: Місто, 2003. 172 с.